

“Heb je ze nog alle vijf?”



Programma voor
2de en 3de kleuterklas &
1ste graad basisonderwijs

Inhoudstafel

Hoofdstuk 1: Inleiding	3
Hoofdstuk 2: De gids	4
Hoofdstuk 3: Ontwikkelingsdoelen kleuters	5
3.1 Ontwikkelingsdoelen motorische competenties	5
3.2 Ontwikkelingsdoelen wereldoriëntatie	5
Hoofdstuk 4: Eindtermen 1ste graad	6
4.1 Eindtermen muzische vorming	6
4.2 Eindtermen wereldoriëntatie	6
Hoofdstuk 5: Het programma	7
5.1 Doel	7
5.2 Zintuigen	7
5.2.1 Opdrachten VOELEN	7
5.2.2 Opdrachten PROEVEN	11
5.2.3 Opdrachten ZIEN	13
5.2.4 Opdrachten HOREN	15
5.2.5 Opdrachten RUIKEN	18
5.3 Leuk voor op de weide	20
5.3.1 Raadseltjes rond de zintuigen	20
5.3.2 Met handen en voeten	20
Hoofdstuk 6: Nuttige informatie	22
6.1 Evaluatieformulier	22
6.2 Enkele afspraken	22



Hoofdstuk 1

Inleiding

Hebben jullie ze nog alle vijf?

Natuurlijk bedoel ik niet of jullie gek zijn. Neen, ik zou beter vragen gebruik je ze nog alle vijf? Iemand al enig idee waarover ik het heb?

Wat kunnen we zoal doen met onze handen? Ja, we kunnen ermee werken, schrijven enz. maar ook voelen. We komen steeds dichterbij het doel van onze wandeling, namelijk de zintuigen.

“Heb je ze nog alle vijf?” is een natuur- en milieueducatief programma, ontworpen voor zowel kleuters als leerlingen van de 1e graad lager onderwijs.

Om de deelnemers op een speelse manier te laten kennismaken met de vijf zintuigen, nemen wij hen mee de natuur in waar zij opdrachten vervullen en hierbij hun zintuigen inschakelen. Beweging en spelletjes staan centraal om voldoende afwisseling te brengen tijdens het programma.

Wij wensen je alvast een boeiende leeruitstap toe met “Heb je ze nog alle vijf?”.

Voor meer informatie over deze en andere educatieve programma's die beschikbaar zijn voor zowel kleuter-, lager-, secundair onderwijs, groepen en andersvaliden in Puyenbroeck staat cel Educatie je graag te woord of kan je terecht op www.puyenbroeck.be.

Je kan ons ook bereiken op het nummer 09 342 42 17 tijdens de kantooruren of via mail puyenbroeck.educatie@oost-vlaanderen.be.



Hoofdstuk 2

De gids

- “Heb je ze nog alle vijf?” kan enkel met gids geboekt worden
- de gids heeft in het domein een algemene opleiding en een specifieke opleiding voor dit programma gevolgd
- de gids komt jullie ophalen aan het bezoekerscentrum
- bij iedere opdracht zorgt de gids voor de optimale uitvoering, soms zal de hulp van de leerkracht gevraagd worden om zo de leerlingen voldoende aandacht te kunnen geven
- u kan de gids en het programma evalueren aan de hand van het evaluatieformulier dat u bij de aanvang van uw schoolreis ontvangt in het bezoekerscentrum



Hoofdstuk 3

Ontwikkelingsdoelen kleuters

Bij het opstellen van dit programma werd er rekening gehouden met de ontwikkelingsdoelen voor het kleuteronderwijs. Hieronder vindt u een overzicht van de ontwikkelingsdoelen wereldoriëntatie waaraan gewerkt wordt bij de uitvoering van dit programma.

We sommen hier enkel de kerndoelen op van het programma.

3.1 Ontwikkelingsdoelen Motorische Competenties

1 Motorische competenties

Sensorische prikkels

- 1.39 De kleuters kunnen gerichte aandacht opbrengen voor verschillende sensorische prikkels en deze rustig laten inwerken.

3.2 Ontwikkelingsdoelen Wereldoriëntatie

1 Wereldoriëntatie – Natuur

Algemene vaardigheden

De kleuters

- 1.1 kunnen verschillen onderscheiden in geluid, geur, kleur, smaak en voelen;
1.2 tonen een explorerende en experimenterende aanpak om meer te weten te komen over de natuur;

Levende en niet-levende natuur

De kleuters

- 1.7 kunnen bij zichzelf aangeven welk lichaamsdeel instaat voor het horen, zien, ruiken, proeven en voelen;

Ruimtelijke oriëntatie

- 6.1 De kleuters kunnen een menselijke figuur tekenen met de belangrijkste lichaamsdelen (het hoofd, de romp, de benen, de armen, de oren, de ogen, de neus en de mond) op de juiste plaats. (ze leren waar de zintuigen zich bevinden)



Hoofdstuk 4

Eindtermen 1ste graad

Volgende eindtermen zijn nagestreefd bij de uitvoering van het programma: We sommen hier enkel de kerndoelen op.

4.1 Eindtermen Muzische Vorming

1 Muzische vorming – Beeld

- 1.2 De leerlingen kunnen door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten;

4.2 Eindtermen Wereldoriëntatie

1 Wereldoriëntatie – Natuur

Algemene vaardigheden

- 1.1 De leerlingen kunnen gericht waarnemen met alle zintuigen en kunnen waarnemingen op een systematische wijze noteren;

Levende en niet-levende natuur

- 1.9 De leerlingen kunnen de functie van de zintuigen, het skelet en de spieren op een eenvoudige wijze verwoorden;



Hoofdstuk 5

Het programma

5.1. Doel

In onze moderne wereld ligt de nadruk vaak op het visuele. Computerschermen, televisie, reclame, communicatiemiddelen leggen vaak de focus op wat we zien. Toch zijn er ook nog andere zintuigen die net zo interessant en leuk zijn om te ontdekken.

Wanneer ben je nog eens blijven stilstaan om naar het mooie lied van een vogel te luisteren?

Heb je al eens iets uit de natuur geproefd?

Hoe ruikt gras?

Hoe voelt een boom aan?

Het programma “Heb je ze nog alle vijf?” werd opgesteld om samen met de leerlingen de natuur op een zintuiglijke manier te ontdekken. We wensen jullie alvast een boeiende tocht toe.

5.2. Zintuigen

5.2.1. Opdrachten VOELEN

Wist je dat

- Mensen met een donkere huidskleur meer pigment hebben, dan mensen met een lichte huidskleur.
- Er per cm² in de huid 100 zweetkliertjes, 15 talgkliertjes, 1 meter haarvaten, 4 meter zenuwstelsel en 3 miljoen cellen zitten.
- Aan de voetzolen en de handpalmen de huid het dikst is, ongeveer 3 mm. Op de meeste andere plaatsen is de huid 2 mm dik, aan de oogleden maar 1mm.
- Pijn ondanks dat het een onaangenaam gevoel is, belangrijk is omdat pijn een natuurlijk alarmsignaal is van de huid.
- De mens een dunne huid heeft vergeleken met dieren. De mens leeft in huizen en heeft kleren aan, daarom hoeft de huid zich minder te beschermen dan bij dieren, die geen kleren dragen om hun huid te beschermen.
- De huid het grootste orgaan is van je lichaam, het bedekt alle rondingen en vormen van je lichaam. De meeste mensen hebben ongeveer 2 vierkante meter huid.

Voelen



1 De geheime schat

Doelgroep

1ste graad

Plaats

zelf te bepalen

Benodigheden

- stoffen zakjes en hangertjes



Inkleding

Geheimen ontsluiëren is iets wat ons aantrekt. Wie droomt er niet van om een mysterie op te lossen? Vandaag mag je zelf een geheime schat zoeken en het mysterie van de andere deelnemers proberen te ontrafelen.

Opdracht

Werk met groepjes van vijf. Iemand is bewaker van het zakje en de anderen doen een hangertje om. Samen gaan jullie op zoek naar een natuurlijk voorwerp op de bodem. Niemand van de andere groepjes mag het voorwerp zien. Ieder groepje verstopt zijn schat in de stoffen zak met hetzelfde symbool als het hangertje. De zakken worden geruild en ieder groepje omschrijft wat ze voelen en raadt naar wat er in de zak zit.

2 Over mossen en bossen

Doelgroep

1ste graad

Plaats

Bosomgeving

Benodigheden

- geen



Inkleding

Duw één van je vingers in het mos. Wat gebeurt er? Begrijp je nu waarom mossen zo belangrijk zijn voor het bos?

Opdracht

Laat iedereen met zijn vinger in het mos duwen en vertellen wat ze voelen.

Door vraag en antwoord kan gezocht worden naar de belangrijkheid van de mossen in het bos.

3 Blindeman spelen

Doelgroep

1ste graad

Plaats

zelf te bepalen

Benodigheden

- blinddoeken
- vetkrijt en papier



Inkleding

Blindemanspelletjes maken onze gedachten los zodat ons bewustzijn meer van de ons omringende omgeving kan omvatten. Wij zijn het meest afhankelijk van onze ogen. Als we niet meer kunnen zien, moeten we terugvallen op onze minder gebruikte zintuigen zoals het gehoor, het gevoel, de tast en de reuk. Als we geblinddoekt zijn is onze aandacht zeer sterk gericht op onze andere zintuigen en zijn onze waarnemingen hierdoor scherper. Omdat we ons meer concentreren op deze waarnemingen worden onze gedachten rustiger.

Tip

Als je vraagt aan een boom te voelen, zullen de leerlingen hier niet met zoveel enthousiasme op reageren. Wanneer je vraagt: “Kan je je armen er omheen slaan” of “kan je iets horen in de boom” zullen ze veel enthousiaster zijn.

Opdracht

Kennis maken met een boom

Maak groepjes van twee. Blinddoek je partner en leidt hem naar een boom die jou aantrekt. Als je partner klaar is met de verkenning van de boom, leidt hem dan terug naar de plaats waar je begon, maar doe dit via een omweg. Verwijder nu de blinddoek en laat je partner zijn boom zoeken. Zo kan een boom een onvergetelijke ervaring vormen in uw geheugen.

Je kan hier schorsafdrukken maken

Wrijf eens met je hand over de schors van jouw boom. Wat voel je?

Maak een afdruk van de schors. Hiervoor neem je een vel papier. Dit vel wordt stevig tegen de boom gehouden. Met een stukje vetkrijt wrijf je voorzichtig over het papier. De putjes, gleufjes en ribbels van de schors zie je nu verschijnen op je vel papier.

4 Geschuurde toppen

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

vrij te kiezen

Benodigheden

- tekeningen van schuurpapier, afhankelijk van de leeftijd



Inkleding

Je vingertoppen zijn zeer gevoelig en geven je veel informatie mee over wat je aanraakt. Kan je raden wat je voelt?

Opdracht (met behulp van de tekeningen)

Stel de kinderen in twee rijen op met hun gezicht naar elkaar. Geef ieder kind een blad papier met daarop een tekening in schuurpapier. Laat eerst de ene groep voelen (zonder te kijken) en raden welke tekening het is en dan de andere groep.

5 Stekelige schatkisten

Doelgroep

Kleuters (enkel in de herfst uitvoerbaar)

Plaats

Lariksdreef

Benodigheden

- een kleine schat
- bolsters



Inkleding

De gids laat zijn kleine schat zien aan de kinderen en zegt dat hij deze steeds goed bewaard. Ook bomen hebben soms schatten. De paardenkastanje wil zijn kastanjes erg goed bewaren. Zo goed zelfs dat hij er stekelige schatkisten voor maakt. Zoek allemaal eens zo een schatkist.

Opdracht

Laat de kinderen zoeken naar een bolster en hem voorzichtig oprapen. Zouden zij graag zo een bolster opeten? Dan zal de kastanje wel veilig zijn zeker? Kennen ze een diertje dat ook stekelig is?

Extra observatietaak

Hier dien je rekening te houden met de leeftijd van de groep.
Moeilijke vragen kan je eventueel anders formuleren of overslaan.



- Aan de stam ruiken om de harsgeur op te snuiven.



- Luisteren naar het ruisen van de wind doorheen de takken, het knappen en kreunen van het hout.



- De deelnemers laten proeven van de dennenpitten uit de zak.



- De takken van een spar zijn ruw, de naalden voelen puntig en prikkelend aan.
- Harsdruppeltjes zijn kleverig.

5.2.2. Opdrachten PROEVEN

Wist je dat

- De tong en de top van de wijsvinger behoren tot de gevoeligste gebieden van ons lichaam, gevolgd door de lippen.
- Baby's bij hun moeder in de buik een voorkeur hebben voor zoet, later ontwikkelen zich de andere smaken.
- De tong ongeveer 3000 smaakpapillen heeft, waarmee je kunt proeven.
- Tijdens het eten en drinken de reuk en de smaak samenwerken. Als je verkouden bent en een verstopte neus hebt, dan smaakt je eten minder omdat de reuk uitgeschakeld is.
- De smaakpapillen van kinderen gevoeliger zijn dan die van volwassenen.
- Je met je tong warm, koud, dik, dun, hard en zacht kunt voelen.
- De hoofdsmaken van voedsel: bitter, zout, zuur en zoet zijn. Er is ook nog een vijfde namelijk umami.

Smaken



1 De bloemetjes en de bijtjes

Doelgroep

Kleuters en 1ste graad

Plaats

zelf te bepalen

Benodigheden

- honingdruppels in de lente
- noten in de herfst
- rozenbottelsiroop



Inkleding

Bijen vinden bloemen mooi om hun kleur en hun vorm. Uit bloemen halen de bijen nectar waar honing mee gemaakt wordt.

De bloemen lokken de bijen met hun mooie kleuren en hun heerlijke geuren. Waarom ze dat doen? Bloemen kunnen niet rondlopen om een partner te zoeken waarmee ze zich kunnen voortplanten. Ze hebben daarom een ingenieuze manier bedacht om hun stuifmeel toch aan andere planten van dezelfde soort te kunnen doorgeven. Sommige planten rekenen op de hulp van de wind. Een groot aantal planten krijgt echter hulp van bijen of andere insecten, van vogels of kleine zoogdieren. Deze diertjes laten zich verleiden door de geuren- en kleurenpracht van de bloemen op zoek naar de lekkerste nectar. Daarbij blijft het stuifmeel aan hun lichaam kleven. Het valt er pas af bij één van de volgende bloemen die zij bezoeken.

De smaak, geur en kleur van honing varieert afhankelijk van de soort bloemen waar de nectar uit is gewonnen: zo bestaat er bijvoorbeeld lindehoning, lavendelhoning, rozenhoning, klaverhoning en heidehoning.

Door de bestuiving door de bijen komen er ook allerlei lekkere vruchten aan de bomen.

Opdracht

Laat de kinderen op een rij zitten of staan. Vraag hen om de ogen te sluiten en de wijsvinger uit te steken. Doe op iedere wijsvinger een druppeltje honing. De kinderen mogen dan proeven. Je kan hier eventueel verwijzen naar de verschillende smaken.

2. Rarara, wie ben ik

Doelgroep

1ste graad

Plaats

hazelaar

Benodigheden

- dennepitten
- vlierbollen
- notenmengeling met o.a. hazelnoten, walnoten enz.

Inkleding

Ken je de chocoboorn? Neen, wel ik zal jullie met hem eens laten kennismaken. Zelf choco maken kan deze boom natuurlijk niet, maar iets geven dat we lekker vinden in onze choco doet hij wel. Probeer maar eens uit te zoeken welke noot er bij de chocoboorn hoort.

In onze rugzak zitten nog andere lekkernijen die we kunnen opsporen. Proef, geniet en zoek.

Opdracht

- Laat de deelnemers uit de notendoos zoeken wat bij de hazelaar hoort.
- Laat dennepitten proeven zonder te verklappen wat het is en laat hen door middel van een vraagspel ontdekken welke boom deze pitten schenkt.
- Vlierbollen laten proeven en vragen hoe het smaakt, samen op zoek gaan naar de vlier.



3. Raad je de smaak?

Doelgroep

1ste graad

Plaats

zelf te kiezen

Benodigheden

- tubes met confituur (2 smaken)
- prenten van de fruitsoorten

Inkleding

Je proeft je eten met behulp van je tong en de smaakpapillen. Toch helpen ook je andere zintuigen mee. Zo ruik je ook of iets lekker is of niet. Je weet ook wat je zelf lekker vindt omdat je het vroeger al eens at. Probeer eens te proeven van welk fruit dit snoepje gemaakt is.

Opdracht

- Geef de helft van de kinderen een drupje confituur met smaak A en de andere met smaak B. Laat hen proeven en raden welke smaak ze hadden. Eventueel kan je, vooral voor 1ste graad, twee prenten ophangen van het soort fruit dat ze konden proeven. De kinderen moeten dan bij de juiste prent gaan staan.



5.2.3. Opdrachten ZIEN

Wist je dat

- Bruin de meest voorkomende kleur van de iris is. Ook zijn er veel mensen met blauwe ogen.
- De pupil regelt de hoeveelheid licht die het oog binnen komt. Bij weinig licht wordt de pupil groter, bij fel licht wordt de pupil kleiner.
- Er maar weinig vrouwen kleurenblind zijn.
- Ongeveer 1 op de 12 mannen kleuren niet goed kan onderscheiden.
- Je in totaal een half uur per dag met je ogen knippert. Als je met je ogen knippert, glijden je oogleden bliksemsnel op en neer over de gevoelige bovenste laag van je oog. Tegelijkertijd wassen ze ziektekiemen en stof uit je ogen.
- Niemand weet waarom we huilen als we verdriet hebben.
- Een vlieg weliswaar twee ogen heeft, maar die bestaan op hun beurt weer uit honderden kleinere oogjes, die facetten heten. Waarschijnlijk ziet een vlieg de wereld als een groot mozaïek van kleine plaatjes.
- Vrouwen meer kleuren zien, mannen beter in het donker zien.

Zien



1 De regenboog

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

zelf te bepalen

Benodigheden

- kleurenkaarten

Inkleding

Stel je eens voor dat de regenboog uit elkaar zou spatten en dat alle stukjes op de grond zijn terechtgekomen. Gelukkig hebben we er een paar kunnen opvangen en overgebracht op een kaart. Als je om je heen kijkt zal je merken dat je een aantal kleuren rondom ons kan zien.

lente-zomer: kleuren van de bloemen

herfst-winter: verkleuren van de bladeren

Opdracht

Verdeel de kleurkaarten onder de kinderen. Probeer een aantal dingen te vinden die overeenstemmen met de kleur op de kleurenkaart (voor en/of achterzijde).



2 Maak je eigen kunstwerk

Doelgroep

Kleuters en 1ste graad

Plaats

zelf te bepalen

Benodigheden

- hangertje met kleefband

Inkleding

De natuur heeft ons heel wat te bieden. Toch kijken we er allemaal op een eigen manier naar. De ene zoekt het romantische, de andere ziet onmiddellijk de strakke lijnen in de natuur, weer een andere vindt er het abstracte in terug. Om elkaar op een andere manier te leren kennen hebben we een creatief opdrachtje bedacht. Maak je eigen kunstwerk en geef nadien mondeling weer wat je er in ziet.

Opdracht

Hangertje maken met dingen uit de natuur.

Extra aandacht voor het plukgedrag, niets plukken! Verzamel wat er op de grond ligt!!!



“Heb je ze nog alle vijf?”

3 Speuren naar sporen

Doelgroep

Kleuters en 1ste graad

Plaats

zelf te bepalen

Benodigheden

- plastic zak voor eventuele afval

Inkleding

Het domein biedt niet alleen woongelegenheden aan dieren maar ook werkgelegenheid en ontspanningsmogelijkheden voor mensen. Deze laten ook sporen na, soms in positieve zin en spijtig genoeg ook in negatieve zin. Ook elk dier dat door het bos loopt, laat ook zijn pootafdrukken of sporen na. Laat de speurneus in je los en zoek naar sporen van mensen of dieren.

Opdracht

- Zoek verschillende diersporen en probeer uit te zoeken van welk dier ze afkomstig zijn.
- Zoek drie plaatsen in het bos die erop wijzen dat mensen en/of dieren hier aanwezig waren.



4. Een avontuurlijk huis

Doelgroep

1ste graad

Plaats

bosomgeving of volgens aanduiding op plan

Benodigheden

- prent met huisje op dat de leerlingen moeten nabouwen
- materiaal om te bouwen

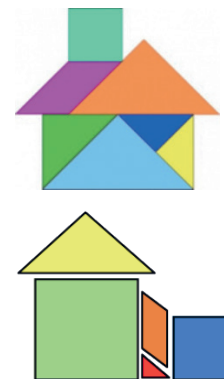
Inkleding

Heb je er ooit van gedroomd om in het bos te wonen? Wat zou er zoveel leuker zijn dan gewoon in een huis te wonen? Zou je bang zijn als je 's nachts in het bos alleen zou zijn?

Op deze prent staat een huisje voor kleine diertjes. Kunnen jullie dit namaken?

Opdracht

Laat eerst de prent zien aan de kinderen. Laat hen goed kijken naar de verschillende onderdelen van het huisje. Laat hen dit nadien nabouwen.



5. Schuilen bij gevaar

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

Op een dolomietpad naast een grasplein

Benodigheden

- prenten met allerlei dieren op (vos, ree, eekhoorn, hond ...)

Inkleding

Konijnen zijn lieve dieren die wel erg goed moeten oppassen. Er zijn namelijk veel rovers die graag een konijntje vangen en oppeuzelen. Gelukkig hebben konijnen goede ogen en kijken ze goed uit.

Opdracht

Laat de kinderen op het gras staan. Ze zijn als konijntjes aan het grazen. Laat een prent zien. Is het een rover dan moeten ze snel schuilen onder de grond (grindpad). Is het geen rover dan mogen ze rustig verder grazen.



5.2.4. Opdrachten HOREN

Wist je dat

- Het oor ook het evenwichtsorgaan is? Als je duizelig bent komt dat door het evenwichtsorgaan in jouw oor.
- Je beter kunt horen als je je handen om je oren plaatst (grote oren maken).
- Je bij sommige dieren helemaal geen oren kan zien ook hebben ze er toch.
- Het heel gevaarlijk is om een voorwerp in het oor te stoppen, omdat je zo je trommelvlies kan beschadigen.
- Het oorsmeer in je oor bedoeld is om stofdeeltjes op te vangen.

Horen



1 Muziek maken

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

bosomgeving

Benodigheden

- afbeelding van een smartphone
- potlood

Inkleding

Muziek kan je opzetten om te dansen, mee te zingen of te luisteren. Soms kan je tot rust komen door naar muziek te luisteren.

Wij gaan vandaag eens luisteren naar de muziek in het bos.

Opdracht

De deelnemers zetten zich op een apart plekje en kruisen aan op de afbeelding welke geluiden ze horen. De kinderen proberen de geluiden ook te omschrijven. Daarna kan je proberen om de geluiden af te spelen (geluiden nabootsen die je gehoord hebt).



2. Orkest van de natuur

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

bosomgeving

Benodigheden

- afbeelding instrumenten

Inkleding

In de natuur zitten heel wat verborgen geluiden, ritselende bladeren, krakende takken, loeiende wind.... Samen vormen deze geluiden als het ware een echt orkest.

Opdracht

Laat de kinderen een voorwerp uit de natuur zoeken waarmee muziek kan gemaakt worden (om de creativiteit aan te wakkeren, kan een prent met voorbeelden van instrumenten getoond worden)

De kinderen worden in groepjes verdeeld, snaar-, blaas- en slaginstrumenten

De gids laat het orkest spelen als dirigent, oordeelt over het resultaat en evalueert de creativiteit.



3. Geluidenmemory

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

stille omgeving



Benodigheden

- schuddoosjes doosjes (5 rode met hetzelfde materiaal er in, 5 blauwe waarvan 4 met hetzelfde materiaal als de rode en 1 met een ander materiaal)

Inkleding

Sommige geluiden lijken sterk op elkaar, andere weer totaal niet. Kunnen jullie achterhalen welk blauw doosje hetzelfde geluid maakt als de rode?

Opdracht

Geef 5 kinderen elk een rood doosje en 5 andere kinderen een blauw doosje. Stel de kinderen met de rode doosjes in een rij op langs de linkerzijde van de groep (de resterende kinderen) die in het midden staat en de kinderen met de blauwe doosjes aan de rechterzijde. Laat eerst één kind met een rood doosje schudden en nadien één met een blauw doosje. Is dit hetzelfde geluid? (de groep in het midden beslist dit) Indien niet. Laat dan het volgende kind in de linkerrij met een rood doosje schudden en dan terug één met een blauw doosje. Blijf dit herhalen totdat het blauwe doosje gevonden dat hetzelfde geluid bevat als de rode doosjes.

4. Verborgene geluiden

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

stille omgeving in de lente



Benodigheden

- stethoscopen

Inkleding

Sommige geluiden hoor je goed andere zijn beter verborgen. Wist je dat je een boom op verschillende manieren kan horen. Niet enkel het ruisen van de bladeren is hoorbaar, maar ook het sap dat van de wortels naar de bladeren gaat kan je horen.

Opdracht

Verdeel de stethoscopen over de kinderen en laat ze naar de sapstroom luisteren.

5. Een spoor van geluid

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

stille, wijde omgeving



Benodigheden

- blinddoeken

Inkleding

Jonge dieren maken soms geluid zodat hun ouders ze kunnen terugvinden. Hiervoor moeten de ouders zeer goed luisteren, zeker als het donker is.

Opdracht

Blinddoek de kinderen. Verstop je en maak zachtjes geluid. De kinderen moeten je terugvinden en tikken. Laat de begeleiders helpen zodat de kinderen niet botsen of vallen.

6. Vleermuizengehoor

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

Infobord aan de ijskelder

Benodigheden

- silhouetten van vleermuizen

Inkleding

De dwergvleermuis is de kleinste vleermuisensoort in België. Het is ook de meest voorkomende, maar hoe groot is deze dwerg?

Opdracht

Laat de verschillende silhouetten zien en laat de kinderen kiezen. Halen ze er de juiste uit? Eens ze weten hoe groot (klein) deze vleermuis is, kan je ook het silhouet van de grootoorvleermuis bespreken. Het is belangrijk om tijdens het bespreken van de vleermuis de nadruk te leggen op de zintuigen van de vleermuis en vooral dan op de manier waarop zij hun gehoor gebruiken.



5.2.5. Opdrachten RUIKEN

Wist je dat

- Je reukorgaan is supergevoelig! Het is zelfs 10.000 keer gevoeliger dan je smaakzintuig (de reukzin van een hond is zelfs ongeveer 1 miljoen keer zo gevoelig). Dat is natuurlijk wel leuk als er iets lekkers te ruiken valt, maar er bestaan natuurlijk ook vieze geuren en dan is het wel minder leuk natuurlijk.
- Bij het eten en drinken de neus en de mond, dus het reuk- en smaakorgaan vaak samen werken. Als je een verstopte neus hebt, dan smaakt je eten je veel minder. Dit omdat je reuk dan uitgeschakeld is.
- Baby's de geuren van hun moeders herkennen. Dat is heel belangrijk, want het is het eerste contact van een baby met de buitenwereld. Zo weet de baby meteen wie zijn moeder is.
- Ook jonge dieren herkennen hun moeder aan hun geur.

Ruiken



1 Het magische flesje

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

zelf te bepalen

Benodigheden

- flesje met vloeistof

Inkleding

Kleuters

In dit buisje zit een bijzondere vloeistof. Wie er een druppeltje van op zijn voorhoofd wrijft kan alles véél beter ruiken?

1ste graad

De meeste geuren in de natuur zitten verstopt en moeten we laten ontsnappen. Daar bestaat een trucje voor: kras en snuif (voordoën).

Opdracht

Kleuters

Per twee gaan de deelnemers op zoek naar een stukje natuur op de bodem en ruiken er aan. Als ze iets gevonden hebben dat lekker ruikt dan proberen ze de geur te beschrijven.

1ste graad

Per twee gaan de deelnemers op zoek naar een stukje natuur op de bodem en laten de geur ontsnappen. Laat de deelnemers proberen de geur te omschrijven.



2 Moeder aarde

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

Eleendreef

Benodigheden

- drie doosjes: één met water, één met aarde en één met lucht (of ballon)

Inkleding

Ik heb drie doosjes meegebracht waar ik iets in heb verstopt wat jullie allemaal kennen en waar jullie ook iedere dag mee in aanraking komen. Deze elementen hebben we nodig om te kunnen leven. En de natuur heeft ze nodig om zo mooi te worden. Kunnen jullie raden wat het is?



Opdracht

Geef de potjes rond in de groep en laat de kinderen raden wat erin zit. Dit kan je op twee manieren doen.

- Laat de kinderen de ogen sluiten. Laat hen ruiken aan de potjes en raden wat het is.
- De kinderen schudden met de potjes en raden wat erin zit.

3 Dennenappel of appelsien?

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

zelf te kiezen

Benodigheden

- zakje met daarin papieren appelsienen/dennenappels
- etherische olie met de geur van appelsien en den



Inkleding

Al je zintuigen werken vaak samen. Als je iets ziet, kan je vaak ook direct bedenken hoe dat ruikt. Bv. zie je een banaan liggen dan weet je direct hoe banaan ruikt. Als je maar één zintuig mag gebruiken wordt het vaak heel wat moeilijker.

Opdracht

Kleuters

Geef ieder kind een schijfje met de bedrukte kant naar beneden. Geef een prent van een appelsien aan de begeleider en hou zelf die van de den vast. Laat de kinderen zelf zoeken bij wie ze moeten gaan staan.

1ste graad

Geef ieder kind een schijfje met de bedrukte kant naar beneden. Laat hen ruiken en raden wat het is.

4. Geurwijzer

Doelgroep

kleuters en 1ste graad

Plaats

op een kruispunt

Benodigheden

- flesje met een sterke geur



Inkleding

Wist je dat muizen de hele tijd plassen? Dit doen ze niet zomaar. Aan de hand van dit geurspoor kunnen ze zelf de weg terugvinden, kunnen andere muizen hen vinden en bakenen ze hun territorium af. Kan jij de gids volgen met je neus?

Opdracht

Stop op een kruispunt en laat de kinderen hun ogen sluiten. Breng een geurspoor aan op een boom in de richting waar je zelf naartoe wil. Als het mogelijk is, kan je jezelf verstoppen. De kinderen moeten dan op zoek naar jouw geurspoor zodat ze weten waar je naartoe bent. Laat hen de geur wel eerst eens ruiken voordat je het geurspoor aanbrengt.

5.3. Leuk voor op de weide

5.3.1. Raadseltjes rond de zintuigen

- Wat voor een geluid maakt:
 - een haan
 - een bel
 - een auto
 - een bij
 - een paard
- Laat de leerlingen de ogen sluiten en maak onderstaande geluiden:
 - voetstappen
 - verfrommelen van papier
 - op een takje stappen
 - een tak tegen een boom slaan
- Wat voel je:
 - zand
 - wol
 - hooi
 - stro
 - veer
 - steen
- Hoe voelt iets aan:
 - sneeuw
 - doornen
 - een brandnetel
 - kuiken
 - een egel
- Beschrijf de verschillen tussen twee bladeren in het bos.
- Noem de kleuren van de regenboog.
De volgende kleuren zijn te onderscheiden: rood, oranje, geel, groen, blauw, indigo, violet
- Welke kleur heeft een blad in de herfst?
- Welke kleur heeft een blad in de zomer?
- Wat ruikt lekker, wat ruikt niet lekker:
 - brood vers uit de oven
 - afgemaaid gras
 - sigarettenrook
 - zeep
 - een uitgeblazen kaars
- Hoe smaakt (lekker, niet lekker, bitter, zoet, zuur, zout)
 - een ijsje
 - een banaan

5.3.2. Met handen en voeten

Doelgroep

Kleuters en 1ste graad

Plaats

weide molenmuseum of weide pompvijver

Benodigheden

- geen

Inkleding

Ieder dier heeft zijn eigen manier van voortbewegen of verdedigen. Probeer de dieren die in de doe-opdracht zijn omschreven na te bootsen.



Opdracht

Loop 10 meter met je groep op handen en voeten zoals sommige dieren doen. Vertel ook welk dier je bent.

Sluip 10 meter zoals een vos.

Rol je twee maal op zoals een egel.

Spring zoals een konijn.

Spring zoals een kikker.

Sta zo lang mogelijk op een been (vogels die op één poot staan)

...



Hoofdstuk 6

Nuttige informatie

6.1. Evaluatieformulier

Aan de leerkracht wordt gevraagd om na het programma het evaluatieformulier in te vullen.

We stellen het erg op prijs dat u dit formulier invult. Het stelt ons immers in staat onze programma's bij te sturen en nog aantrekkelijker te maken.

Inge vulde formulieren kunnen gedeponneerd worden in de witte brievenbus in het bezoekerscentrum.

6.2. Enkele afspraken

- Als de groep later aankomt dan voorzien kan het programma aangepast worden, let wel op! Meestal betekent dit dat het programma ingekort wordt. Het einduur kan meestal niet veranderen.
- Bij regen beslist de leerkracht of het programma al dan niet doorgaat. Als je de dag zelf nog afbelt, wordt er een kost van 50,00 euro aangerekend om de onkosten van de gids te dekken.

Colofon

uitgegeven door de deputatie van de Provincie Oost-Vlaanderen

beleidsverantwoordelijke: gedeputeerde Peter Hertog

samenstelling:

redactie: cel Educatie van provinciaal domein Puyenbroeck

vormgeving: dienst Communicatie

depotnummer: D/2014/5139/14

verantwoordelijke uitgever: P. Hertog, gedeputeerde, p.a. Gouvernementstraat 1, 9000 Gent

“Heb je ze nog alle vijf?”

